

Seminář – pondělí 19.11.2007

Jiří Rousek

1. Nemyslíte si, že za technickým pokrokem stojí člověk, a že je právě on tou hnací silou? Vzhledem k jeho vývoji, vědění, chtění atd.

Určitě ano.

2. Myslíte si, že se zvyšováním mzdy lidé více spotřebovávají, šetří nebo dokonce spotřebovávají stejně, ale kvalitnější a luxusnější statky?

Se zvyšováním příjmů roste patrně sklon k úsporám i ke spotřebě luxusnějších statků.

3. V sociologickém průzkumu Vaší kolegyně bylo uvedeno, že se dají skromní lidé rozdělit na 2 skupiny, ale nebyla zmínka o tom, že by některá skupina byla k tomuto způsobu přímo donucena okolnostmi, nemyslíte si, že by se tato skupina dala také přiřadit?

Ve výzkumu prof. Librové se jednalo o dobrovolnou skromnost. Tito lidé žili skromně buď z přesvědčení, nebo prostě proto, že dávali přednost volnému času a vztahům v rodině, před vyděláváním peněz. Pokud lidé žijí skromně z donucení, pak pochopitelně v situaci, kdy se zvýší jejich příjmová úroveň, skromní být přestanou.

Olga Uchytlová

1. Je podle Vás dobře pro lidstvo, že člověk (jako jednotlivec) má tendenci k nespokojenosti? V čem?

Lidská nespokojenost je hnací silou pokroku.

2. Jak by vypadal graficky znázorněný (v grafech o vztahu příjmů a výdajů z práce a spotřeby) pokles cen? Bylo by to období jako u růstu příjmů?

Nerozumím otázce.

Richard Savický

1. Popsal byste sám sebe jako technologického deterministu nebo máte vůči tomuto termínu obdobné výhrady jako např. Toffler?

Zastávám názor, že technický pokrok je faktorem, který velmi silně ovlivňuje vývoj společnosti. Tím nechci říci, že je to dobře.

2. Jakou váhu můžeme přisuzovat praktickým aplikacím podnikové etiky ve smyslu jejich obtížné vymahatelnosti?

Procedury vymahatelnosti respektování práva a instituce v nich působící (vyšetřovatel, žalobce, obhájce, soudce) jsou jasně dány. Bohužel zcela odlišná je situace při vymáhání respektování etických zásad zakotvených například v podnikovém etickém kodexu, a to zejména u pravidel jdoucích nad rámec zákona. Pokud byla porušena pouze etická

zásada, ale nebyla porušena právní norma, je udělení sankce dosti problematické a může být realizováno pouze v rovině kázeňské pravomoci vedoucího.

3. Je relativistické pojetí morálky/etiky obhajitelné i mimo pragmatický přístup ekonomie?

Určitě ano. Jsou etické zásady, které platí ve všech kulturách, nicméně některé etické zásady (a to spíše již na konkrétnější úrovni) jsou platné pouze v některých kulturách.

Ladislav Šimko

1. Jaké jsou možnosti odklonu lidí od extenzivních nákupů a spotřeby? Budou se lidé v budoucnosti zaměřovat na duchovní hodnoty? Je možné „léčit“ patologickou spotřebu podobně jako např. drogové závislosti?

Zajímavá analogie. Léčit by snad bylo možné, otázkou je, jaké by byly výsledky. Navíc by bylo zapotřebí, podobně jako při léčení drogové závislosti, souhlasu dotyčných lidí (tam kde by to bylo žádoucí by asi nebyl žádný zájem). Ve věci snižování materiálního konzumu bych si v dohledné budoucnosti příliš velké naděje nedělal. Na dané téma vyšla před nedávnem zajímavá kniha renomovaného francouzského filozofa a sociologa G. Lipovetskeho Paradoxní štěstí.

2. Jaké jsou možnosti manažera při hledání smyslu pro podnik? Může najít inspiraci např. v bibli nebo náboženstvích?

Nevím. Někteří tvrdí, že v bibli je vše, co je podstatné.

3. Nehrozí v případě etiky nebezpečí, že ji budou někteří lidé zneužívat pro svůj vlastní prospěch, pokud není přesně definovaná jako např. zákony?

Etika, přesněji řečeno morálka, jako soustava mravních zásad, je přirozený řád. Pokud budou některé z těchto zásad explicitě formulovány, kodifikovány a jejich dodržování vynucováno státní mocí pod pohrůžkou sankcí, stávají se právními normami. Pro život člověka i fungování společnosti je důležité, aby morálka měla svůj svobodný prostor a nebyla zbytečně zatlačována právem.

Marie Vachková

1. Pokud zastáváte názor, že požadavek „nežít na úkor jiných členů zemské biosféry“ nevychází z naší podstaty, ale pouze z našeho rozumu, nedá se říci, že ani požadavek „nežít na úkor příštích generací“ nevychází tak úplně z naší podstaty, ale pouze z rozumu?

Každý živočich, člověka nevyjímaje, je instinktem veden k tomu, aby konal ve prospěch sebe sama i ve prospěch svého rodu. I když lidské instinkty jsou značně překrývány kulturou, přesto se v chování lidí projevují. Proto apel „nežít na úkor příštích lidských generací“ vyvěrá nejen z racionality, ale je patrně podporován též našimi emocemi.

2. Nebylo mi z výkladu úplně jasné, jestli požadavek i na schopnosti, jako např. komunikativnost, loajalita, které mají také hodnotu samy o sobě, považujete za „zvrácenost“.

Zcela určitě ne. Pokud bude podnik, s cílem obstát v konkurenčním boji, rozvíjet u svých zaměstnanců takové vlastnosti, jako je pracovitost, kreativita, komunikativnost, loajalita, vstřícnost k zákazníkům a pod., je to nesporně prospěšné, neboť tyto vlastnosti mají hodnotu samy o sobě a jsou pozitivně uplatnitelné i jinde, než v předmětném podniku.

3. Myslíte si, že se vývoj bude ubírat tím směrem, že bude přibývat podniků poskytujících „nekonzumní“ služby. Nepodporuje konzumní styl života právě přirozená podstata?

Domnívám se, že to, co bychom mohli nazvat „nekonzumními“ službami nalezne postupně své místo na trhu, i když zatím asi ne v nějaké masivní podobě. Zdá se, že naše „přirozená podstata“ je stále ještě nastavená na primitivní podmínky, kdy produktivita práce byla ve srovnání se současným stavem nepatrná a veškeré úsilí bylo proto zaměřeno (z důvodů fyzického přežití) na opatrování a konzumaci hmotných statků.

Kristína Izraelová

1. Jaké řešení je dostupné v případě, že člověk chce spotřebovávat statky, objem práce který je vyšší kvality, a proto spotřeba je také dražší, než si může dovolit z příjmů? Protože na semináři šlo jen o kvantitu ne o kvalitu statků, jak jsem správně pochopila.

Pokud bude člověk spotřebovávat statky vyšší kvality, které budou dražší, pak musí disponovat vyššími příjmy na krytí výdajů s touto spotřebou spojenými. V daném grafu je na vodorovné ose vyjádřena oběť v podobě objemu práce, kterou člověk musí vykonat a výnos v podobě efektu získaného spotřebou.

2. Myslíte si, že jak při zakládání podniku budoucí podnikatel najde správnou (nevyužitou) mezeru na trhu, zaručí mu to, že jeho podnik bude „mít smysl“? (v návaznosti na závěr semináře)

Pokud podnik produkuje něco, po čem je přirozená poptávka, která vzniká na základě určitých potřeb, dává mu to smysl. Je třeba však podotknout, že naléhavost, legitimita, možno říci snad i étos není u všech potřeb stejný. V důsledku toho se tak může odlišovat i étos smyslu podnikání.

3. Co si myslíte o řešení problémů černých pasažérů pomocí bezplatné MHD? Myslíte si, že je to realizovatelné?

Myslím si, že v liberálně tržním hospodářství to realizovatelné není, i když by takové řešení přinášelo mnohé výhody.

Lucia Polakovičová

1. Která ze strategií (ofenzivní, defenzivní, intenzivní, extenzivní) je lepší pro stát z makroekonomického hlediska a která je nejlepší pro jednotlivce?

To, co jsem se snažil na daném modelu demonstrovat, představuje hledisko jednotlivce. S ohledem na minimalizaci čerpání zdrojů bych preferoval intenzivní defenzivní strategii, tedy hledání řešení cestou zvyšování efektivity spotřeby.

2. Dá se všeobecně říct, jestli je pro člověka víc motivující, když se porovnává s jinými a nebo když hodnotí sám sebe, co si zaslouží?

Myslím si, že porovnávání s jinými má zpravidla vyšší motivační sílu.

3. Dá se metodou kaizen pomoci i podniku, který je před bankrotem a potřeboval by větší změnu, a nebo je vhodná jen pro podniky, kterým se „daří“?

Pro podnik ve stavu krize je vhodný reengineering, kaizen spíše pro podniky, kterým se daří.

Dana Kristová

1. Lze využít defenzivních a ofenzivních strategií (resp. tohoto modelu) i pro podnik? A pokud ano, jaká manažerská rozhodnutí by souvisela s defenzivní strategií?

Model je koncipován pro úroveň jednotlivce.

2. Který z nových směrů managementu je v současné době nejvíce v praxi přijímán?

Existují empirické výzkumy, které se danou otázkou zabývají. Nejsou však většinou komplexní a dostatečně reprezentativní. Velmi rámcově lze na základě jejich výsledků shrnout, že většina podniků i nepodnikatelských subjektů řadu uvedených metod zná a některé z nich též aplikuje.

3. Nejsou etické kodexy v současné době ve společnostech sepisovány pouze formálně? Snaží se některý z „nových směrů“ o to, aby se zaměstnanci s těmito pravidly více ztotožňovali a hlavně o to, aby je celý podnik bral vážně?

Z našeho šetření vyplývá, že etický kodex má téměř třetina podniků. Pravdou je, že způsob aplikace těchto kodexů je značně diferencovaný. Lepší situace se zdá být v podnicích zařazených do velkých nadnárodních společností, kde systémy využívání etických kodexů jsou dobře propracované.

Aleš Zatloukal

1. V případě navýšení objemu spotřeby Vaší rodiny nad rámec příjmů, kterou strategii pro návrat do bodu vyrovnání příjmy = výdaje zvolíte?

Zatím tato situace nehrozí. V budoucnosti to bude s největší pravděpodobností některá z defenzivních strategií.

2. V podnikatelském nebo běžném prostředí je více etiky? → manažeři x běžní lidé

Zajímavá otázka. Těžko říct.

3. Etické chování ovlivňuje především prostředí, ve kterém jedinec žije. Bylo by možné kvalitnějším apelem ve škole člověka eticky více svázat, nebo hlavní roli hraje rodina + volný čas?

Výchova k mravnosti je velmi složitý proces. Tradičně hrála hlavní roli rodina, později to byla škola. Etické chování samozřejmě ovlivňuje též prostředí, ve kterém člověk pracuje a tráví svůj volný čas. V současnosti se připojují další významné zdroje ovlivňování, zejména masmédiá, internet apod., které mohou mít jak kladný, tak záporný vliv.

Petr Suchánek

1. Nejsou snahy ekologických aktivistů o ochranu ohrožených druhů (jejichž ohrožení může být považováno jako přirozené v důsledku přirozeného konfliktu druhů) jen nepřímým důkazem toho, že se každý druh snaží zachránit sám sebe před ohrožením, které si sám způsobil?

Možná ano.

2. Mohou být určité etické normy geneticky více/méně vkořeněny v rámci různých národů, etnik atd.?

Tyto rozdíly nejsou podmíněny geneticky, ale kulturně.

3. Proč nemůže satisfakce ve společnosti růst úměrně se spotřebou?

Celosvětově prováděné výzkumy ukazují, že mezi spokojeností (resp. štěstím) a spotřebou není žádný přímý vztah. Pochopení tohoto vztahu v současném světě je složité. Na dané téma vyšla před nedávnem zajímavá kniha renomovaného francouzského filozofa a sociologa G. Lipovetskeho Paradoxní štěstí.

Václav Řezníček

1. Žijeme v konzumní společnosti. Kdo by měl nést odpovědnost za likvidaci odpadů a ekologických katastrof?

Stát.

2. Přispívá nějak konzumní kultura ve většině zemí světa k mezinárodním konfliktům? Mohou se takové konflikty vytvořit nebo ještě rozšířit a jak tomu předcházet?

Realizace konzumu vyžaduje zdroje. Právě zájem o zdroje je jednou z hlavních příčin mezinárodních konfliktů.

3. Dochází ve společnosti k vykořisťování? Jak případy vykořisťování řešit jestli vůbec nějak?

Vykořisťování souvisí s nerovnoprávným postavením na trhu práce. Definovat hranici mezi běžným tržním vztahem nabídky a poptávky a situací, kdy zaměstnavatel zneužívá slabou pozici zaměstnance, může být obtížné. Je věcí státu, aby tuto nerovnováhu řešil prostřednictvím právních předpisů. Je známo, že ve filiálkách nadnárodních společností, nebo v podnicích, které jsou subdodavateli těchto společností, působících v méně vyvinutých zemích, jsou lidé často nuceni pracovat za podmínek, které se jeví lidem z vyspělých zemí jako zcela nepřijatelné. Díky občanským hnutím vzniká proti těmto

praktikám často účinný tlak, a to zpravidla cestou bojkotu výrobků těchto společností. (blíže viz HERTZOVÁ, N. Plíživý převrat. Praha: Dokořán, 2003., nebo KLEINOVÁ, N. Bez loga. Praha : Argo 2005.

Martin Prokeš

1. Jaké si myslíte, že má konzumní společnost výhody a nevýhody? (negativa a hrozby?)

Každá společnost se vyznačuje konzumem hmotných statků. Pokud však pod pojmem konzumní společnost chápeme situaci, kdy je tato spotřeba s ohledem na čerpání zdrojů a produkci znečištění a rovněž s ohledem na psychickou a somatickou rovnováhu člověka nepřiměřeně vysoká a stále se zvětšující, pak je to samozřejmě společnost, která je špatná.

2. Myslíte si, že obrovské nadnárodní společnosti zneužívají konzumní společnost v tom smyslu, že vymytí malé společnosti a nastolí samovládu a určování cen? Zároveň s kladením překážek slabším, levnějším konkurentům?

Tyto obavy existují a trendy v tomto směru jsou patrné. Je však velmi málo pravděpodobné, že by mohlo dojít k nějaké totalitní vládě těchto gigantů. Právě pod jejich tlakem a v reakci na jejich praktiky se v demokratické společnosti aktivizují síly, které tomu brání. (blíže viz HERTZOVÁ, N. Plíživý převrat. Praha: Dokořán, 2003., nebo KLEINOVÁ, N. Bez loga. Praha : Argo 2005.

Ondřej Melichar

1. Dá se říct, které omezení (technologické, ekonomické, ...) je obecně nejdůležitější nebo důležitost/význam omezení závisí na konkrétních podmínkách?

Realizace určité aktivity je zpravidla podmíněna jejím technickým řešením (zabezpečením). Například v době před vynalezením moderních dopravních prostředků bylo z technických důvodů nemožné realizovat to, co je dnes zcela běžné, třeba cestu z Brna do Prahy a zpět za jeden den. V tomto smyslu je třeba považovat technické omezení za primární. Teprve potom nastupuje omezení ekonomické: To, co je technicky proveditelné, je zpravidla spjato s určitými náklady, a to obvykle finančními, ale nejen s těmi. Realizace dané aktivity vyžaduje též určitý čas a vynaložení určitého duševního a fyzického úsilí. Potenciální realizátor dané aktivity zvažuje, zda je vůbec schopen tyto náklady vynaložit (zda má k dispozici potřebné peníze, čas apod.). V případě, že ano, pak zvažuje, zda je ochoten je vynaložit (přinést tuto obět'), aby daná aktivita byla realizována. Dalším omezením je omezení právní. To stanovuje stát, pokud chce realizaci dané aktivity určitým způsobem regulovat a realizátor dané aktivity se mu musí podřídit, pokud nechce riskovat postih. Posledním omezením je omezení mravní. Potenciální realizátor předmětné aktivity zvažuje, do jaké míry je její případná realizace v souladu s jeho svědomím.

2. Může se technický pokrok vyčerpat a zastavit?

V dohledné době se to nedá předpokládat.

Tomáš Vildomec

1. Reakce na první slaid: neměli bychom žít na úkor ostatních živočichů. V současnosti je veliký humbuk kolem vymírání některých živočišných druhů a že za to může člověk. Není to přirozené? Nejedná se o přirozený evoluční vývoj? Silnější přežijí a slabší musí odejít. Jaký je Váš názor? Měli bychom vymírající druhy chránit, či nikoliv?

Přirozená evoluce, realizovaná slepými silami přírody, je nepochybně procesem selektivním. Probíhá však velmi pomalu, z dřívějšího rovnovážného stavu přechází víceméně plynule do nového rovnovážného stavu. Kulturní evoluce, realizovaná racionálními a emocionálními silami lidí, je rovněž selektivním procesem. Probíhá však nesrovnatelně rychleji a je příčinou nerovnovážných stavů, které mohou představovat pro celoplanetární vývoj vážné nebezpečí. Z tohoto důvodu bychom měli asi „trochu přibrzdit“, ctít princip předběžné opatrnosti a jednat s vědomím širokých důsledků svých činů.

2. Jaký máte kolektiv na katedře podnikového hospodářství? Těší Vás práce v tomto kolektivu?

Většinou ano.

3. Myslíte si, že technický pokrok je neomezený? Má sám o sobě nějaké hranice?

Zatím nejsou v dohledu.

Lenka Nováková

1. Co by hlavně mohlo zastavit extenzivní růst spotřeby? (konkrétně) Dají se k tomuto lidé nějakým způsobem „donutit“?

Dosti významným, i když zdaleka ne plně dostačujícím nástrojem regulace spotřeby je trh. Podívejte se, jak to v několika posledních letech vypadá s růstem ceny ropy i dalších fosilních paliv. Dalším nástrojem jsou ekologické daně a samozřejmě řada dalších ekonomických a právních nástrojů. Problém není v tom, že by tyto nástroje nebyly k dispozici. Problém je v nedostatku vůle je zavést a dodržovat.

2. Jaká je situace v ČR ve srovnání se zahraničím v míře užívání etických kodexů?

Následujeme s jistým odstupem vývoj v nejvyspělejších zemích.

3. Jak velkou mají spotřebitelé sílu v ovlivňování společenské odpovědnosti firem?

Ve vyspělých zemích poměrně značnou. (blíže viz HERTZOVÁ, N. Plíživý převrat. Praha: Dokořán, 2003., nebo KLEINOVÁ, N. Bez loga. Praha : Argo 2005.

Tereza Nečasová

1. Zmínil jste, že skromnost a šetrnost je v dnešní době pouze okrajovou záležitostí. Není ale lidstvo tak konzumní, protože se „opičí“? Nejedná se o davové jednání, kdy lidé chtějí to, co mají ostatní, přestože kdyby o tom nevěděli, nepociťovali by tuto potřebu?

Je to jeden z velmi významných faktorů. Škoda, že to nefunguje s podobnou intenzitou i v jiných oblastech, než je nadměrný konzum hmotných statků.

2. Jakým způsobem se měří úroveň/míra satisfakce určité země/národa?

Provádí se mezinárodní srovnávání, přesnou metodiku těchto výzkumů neznám.

3. Považujete sklony křivek tech. pokrok a spotřeba za totožné? Nebo která z křivek je „prudší“?

Zajímavá otázka. Bez ohledu na to, jak měřit technický pokrok a jak spotřebu, aby tyto veličiny byly vzájemně srovnatelné (což je samo o sobě velmi složitý problém), bych chtěl poznamenat, že technický pokrok předbíhá spotřebu a rovněž, že ne všechno, co je technicky vyřešeno, se uplatní do té míry, aby to ovlivnilo spotřebu.

Petra Zajícová

1. Funguje cyklus přírodní vědy → poptávka odjakživa nebo od určité doby? Od kdy?

Výrazná akcelerace tohoto cyklu je spjata s nástupem industriální společnosti.

2. Který z faktorů nejvíce ovlivňuje organizační kulturu?

Literatura uvádí, že mezi faktory ovlivňující organizační kulturu, patří zejména národní kultura, kultura tržního prostředí, profesní kultura, silná osobnost zakladatele a životní fáze organizace. Který z těchto faktorů má největší váhu, záleží na konkrétních podmínkách. (blíže LUKÁŠOVÁ, R., NOVÝ, I. a kol. Organizační kultura. Praha : Grada, 2004.

3. Která oblast je důležitější, etika nebo ekologie?

Etika a ekologie, přesně vzato, jsou dva vědecké obory. V pojetí našeho předmětu tyto dvě oblasti propojujeme – na ekologii (lépe řečeno, na vztah lidských činností a životního, resp. přírodního prostředí), se díváme ze zorného úhlu etiky.

Barbora Žitková

1. Co se týká cyklu: řekl jste, že prvotním impulsem je podle Vás technický pokrok → nemůže to být ale i tak, že „inovátoři“ – ti, kteří vymýšlejí techn. pokrok, se odráží právě od přání lidí, od toho, po čem lidé „touží“?

Určitě ano, zvláště když pracují na zakázku těch, kteří budou jejich technická řešení komerčně využívat. (Viz. zpětná vazba, která je ve schématu vyznačena.) Je rovněž pravdou, že mnozí z velkých vědců tvořili, protože chtěli svými pomoci lidstvu v řešení jeho závažných problémů (léky, energie apod.). Přesto si však dovoluji tvrdit, že významnou motivační silou těchto lidí je rovněž bezprostřední touha po poznání a opanování přírodních sil.

2. Využívají české firmy spíše reengineering nebo kaizen?

Reengineering je využíván zejména v případě krizového řízení a revitalizace podniků, kaizen je často využíván podniky se sídlem v ČR, které jsou ve vlastnictví japonských společností.

3. Nemohou být etické kodexy v podnicích někdy spíše na škodu?

Na škodu asi ne, ale jejich aplikace nemusí být vždy efektivní (často spíše formální).

Petra Chrástková

1. Jak je možné, že lidé v dnešní době nemají stále na nic čas, ačkoliv třeba jen v průběhu posledních 100 let došlo ke zjednodušení velkého množství běžných činností (topení v domě, mytí nádobí, cestování, ...)?

Protože dělají spoustu jiných činností, které dříve nedělali.

2. Co to je „manažerská etika“?

Manažerská etika je nauka o mravnosti při řízení v organizacích.

3. Myslí se pod heslem „nežít na úkor ostatních složek biosféry“ i to, aby lidé neužívali určité živočišné a rostlinné druhy jako svou potravu? Neboť se domnívám, že je to do značné míry přirozený proces (koloběh v přírodě).

Konzumace živočichů a rostlin, tak jak vznikla a rozvíjela se v dlouhodobém procesu přirozené evoluce, je jevem zcela přirozeným, a v tomto duchu je ho možno považovat za legitimní. Ovšem prudký, exponenciální růst lidské populace i průměrný růst spotřeby na jednotlivce, tak jak se projevuje v poslední době, vede k nerovnovážnému stavu s negativními důsledky. Nutno poznamenat, že mravní či náboženský zákaz konzumace některých živočišných druhů, patří k projevům odlišností mezi kulturami.

Alena Drážilová

1. Je možné měřit tak subjektivní kategorii, jakou je spokojenost? A pokud ano, jakými ukazateli a veličinami?

Provádí se mezinárodní srovnávání, přesnou metodiku těchto výzkumů neznám.

2. Není „ryze etická“ společnost pouze idealizovanou myšlenkou?

Jistě. Společnost s vysokou úrovní mravnosti představuje spíše nějakou metu, ke které je třeba směřovat, než stav, kterého lze snadno dosáhnout.

3. Vede skutečně průběžný rozvoj technologií k průběžnému vzniku dalších problémů s těmito technologiemi spojených a pokud ano, lze tomu zabránit?

Principiálně vzato ano. Každý lidský zásah do vyváženého systému přírody vyvolává potřebu dalších lidských intervencí na řešení návazných problémů a rovněž péče o zajištění ochrany a funkceschopnosti toho, co bylo člověkem vytvořeno.

